

Metody a metodologie psychologie, proměnné

PhDr. Michaela Peterková, www.psyx.cz

Obecné pojednání o psychologických metodách a proměnných

Psychologie je, jako každá věda, tvořena systémem vědecky získaných a objektivně platných poznatků; tyto poznatky jsou formulovány na základě sebraných a vyhodnocených údajů. Ke sběru a hodnocení faktů disponuje psychologie celou řadou metod. Teoretická nauka zabývající se metodami se nazývá metodologie a konečně metody jsou nástroje, jejichž pomocí se získávají a vyhodnocují empirická data. Slovo metoda má řecký původ - označovalo cestu k cíli.

Psychologie nepatří mezi exaktní vědy, a tak jí objevené zákonitosti mají zpravidla povahu pravděpodobnostní. Zatímco např. v chemii víme zcela přesně, jak se změní koncentrace jedné sloučeniny přidáním určitého množství druhé látky, v psychologii na otázku "Zvyšuje extrémně horké počasí úroveň agresivního chování?" jednoznačná odpověď neexistuje - můžeme např. říci, že v průměru ano, ale pro každého to neplatí. Každý člověk je jiný. Lidské chování totiž není determinováno působením pouze vnější situace; důležitou úlohu hrají rovněž vnitřní dispozice každého jedince (např. extrémně horké počasí - vnější situace - zvyšuje agresivitu některých jedinců s nízkou frustrační tolerancí - vnitřní podmínka).

Konečným cílem výzkumu je zjistit příčiny, které jsou (stejně jako determinanty) dvojího druhu - vnitřní a vnější.

Jako pomocná věda pro vyhodnocování a interpretaci naměřených údajů se využívá statistika. Měření je v psychologii mnohdy problém. Některé proměnné* je možné měřit fyzikálně, jako třeba délku spánku nebo množství drogy; jiné jsou škálovány - např. postoj k souhlasu s užíváním tělesných trestů u dětí (rozhodně ano - spíše ano - nevím - spíše ne - rozhodně ne). Proměnným se pak přiřadí číselné hodnoty a dále se s nimi pracuje jako se standardně naměřenými údaji.

Pro vyjádření souvislosti mezi dvěma proměnnými se používá korelační koeficient (značí se "r"). Ten nabývá hodnot od -1 do +1. Korelují-li spolu dva jevy kladně, znamená to, že s rostoucí hodnotou jednoho z nich roste i hodnota druhého (čím vyšší IQ má jedinec, tím lepších školních výsledků dosahuje). Záporná korelace pak vyjadřuje opačný vztah (čím více absencí ve škole, tím horší výsledky zkoušek). Čím vyšší je absolutní hodnota koeficientu, tím vyšší je souběžnost příslušných jevů. Korelace nám poskytuje informaci o společném výskytu sledovaných jevů, ale ne vždy vypovídá o jejich kauzální souvislosti, tzn. že ne vždy se musí jednat o příčinu a následek. Případnou kauzalitu je nutné dále experimentálně ověřit.

Online testy na
www.psychotesty.psyx.cz

EQ-TEST

Test emoční inteligence Dokážete komunikovat s druhými, umíte správně odhadnout, jak se cítí? Vládnete svým emocím nebo ony ovládají vás?

OSPAT

Test typů a poruch osobnosti Jaké je celkové zaměření vaší osobnosti? Nemáte některé vlastnosti příliš silně nebo naopak příliš slabě vyvinuté?

BITEPT

Test psychických poruch Dělá vám starosti vaše psychika? Chcete pomoci odhadnout, jak jste na tom s duševním zdravím?

FULJOB

Test profesní orientace Na jakou školu nebo práci se hodíte? S jakou profesí ladí vaše osobnost?

MEMREX/COGIT

Test paměti a test mentálního výkonu. Jak funguje vaše paměť? Jak dobří jste v zapamatování a vybavení? Myslí vám to pružně, rychle a bezchybně? Neselháváte v pozornosti?

Online testy na
www.psychotesty.psyx.cz

Například jistý motorista opakovaně postřehl, že když ráno sedal do auta, které mu předtím znečistil holub, chytil cestou závory a přijel pozdě do práce. Když na autě nic nebylo, proběhla cesta bez zdržení. Přítomnost holubího trusu na autě zde tedy kladně koreluje se zpožděním. Pokud by dotyčný trval na kauzalitě vysoce korelujících jevů, mohl by pak předpokládat, že kdykoli mu kapotu od auta označuje holub, nestihne přijet do práce včas. Intuice nám napovídá, že taková kauzální souvislost je přinejmenším podezřelá (a takhle nejspíš vznikají pověry).

Všechny výstupní údaje, získané jakoukoli metodou označovanou za vědeckou, musí splňovat dvě podmínky - být reliabilní, tj. opakovatelné, nenáhodné, a validní, tj. skutečně se vztahovat k jevu, který byl předmětem výzkumu.

Protože výzkum nelze realizovat se všemi jedinci, kterých se zkoumaný fenomén týká, účastní se ho pouze část z nich - tzv. reprezentativní vzorek. Výběr těchto jedinců se provádí náhodně, tj. tak, že všichni mají stejnou pravděpodobnost, že budou zvoleni.

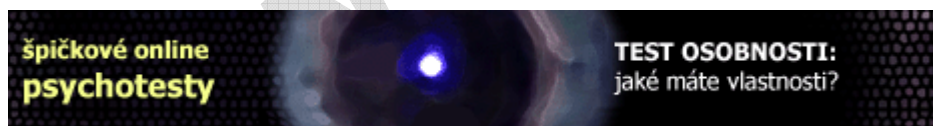
Důležitým aspektem výzkumu je rovněž jeho etická stránka. Pokusné osoby by měly být respektovány jako rovnocenní partneři badatelů, neměly by být vystavovány ohrožujícím situacím; dále je třeba zacházet se získanými údaji o nich jako s daty důvěrnými. Vybraní jedinci se účastní výzkumů dobrovolně; se svojí účastí vyslovují tzv. informovaný souhlas - tj. souhlas s průběhem a aspekty výzkumu. Někdy není možné, aby předem znali hypotézu, která se má teprve potvrdit či vyvrátit. V takových případech je třeba podat jim vysvětlení po skončení výzkumu.

* Proměnná

Základní vlastností proměnné je to, že nabývá různých hodnot.

- nezávisle proměnná - vnější podněty a situace
- závisle proměnná - měřitelná, pozorovatelná reakce
- intervenující proměnná - vnitřní psychofyzické dispozice jedince

autor: PhDr. Michaela Peterková, www.psyx.cz

špičkové online
psychotesty

TEST OSOBNOSTI:
jaké máte vlastnosti?

www.psychotesty.psyx.cz

Psychologie na internetu:

www.psychotesty.psyx.cz > online psychologické testy

www.psychoweb.cz > články z psychologie, výtahy z knih

www.psychonet.cz > inteligentní testy osobnosti

www.profi.psychonet.cz > psychologické testy pro firmy a personalistiku

www.velka.zlutasova.cz > online programy proti depresi a úzkosti

www.chytra.zlutasova.cz > kurzy základů psychologie přes internet

www.relaxace.psychoweb.cz > relaxace v mp3 ke stažení

www.psyx.cz > testy, poradna, hypnóza

Online programy proti úzkosti a depresi

* zbavte se svých potíží z
pohodlí svého domova

* zcela anonymní

* potřebujete jen zájem a
internet

www.velka.zlutasova.cz

Test duševního zdraví - MENFIT

* posuzuje pozitivní i
negativní vlivy na vaši
psychiku

* zjišťuje možný výskyt
nejčastějších
psychických poruch

www.psychonet.cz

Stáhněte si relaxaci v mp3

* relaxační metody
pomáhají proti úzkosti,
stresu, při potížích se
spánkem a jiných
problémech

www.relaxace.psychoweb.cz

Inteligentní test osobnosti IES

* hodnotí 14 klíčových
lidských vlastností

* podrobné vyhodnocení
bez čekání, ihned

www.psychonet.cz